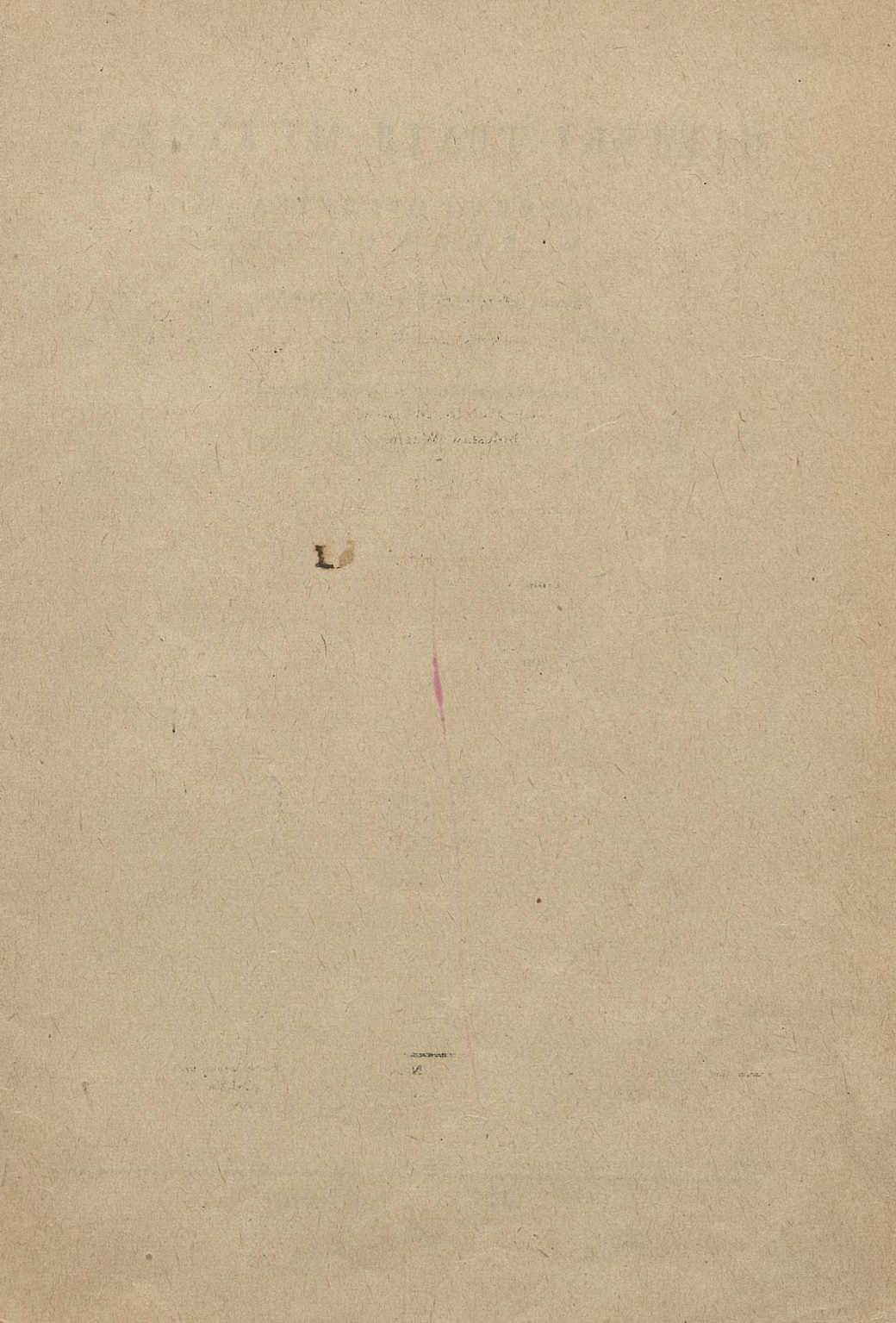

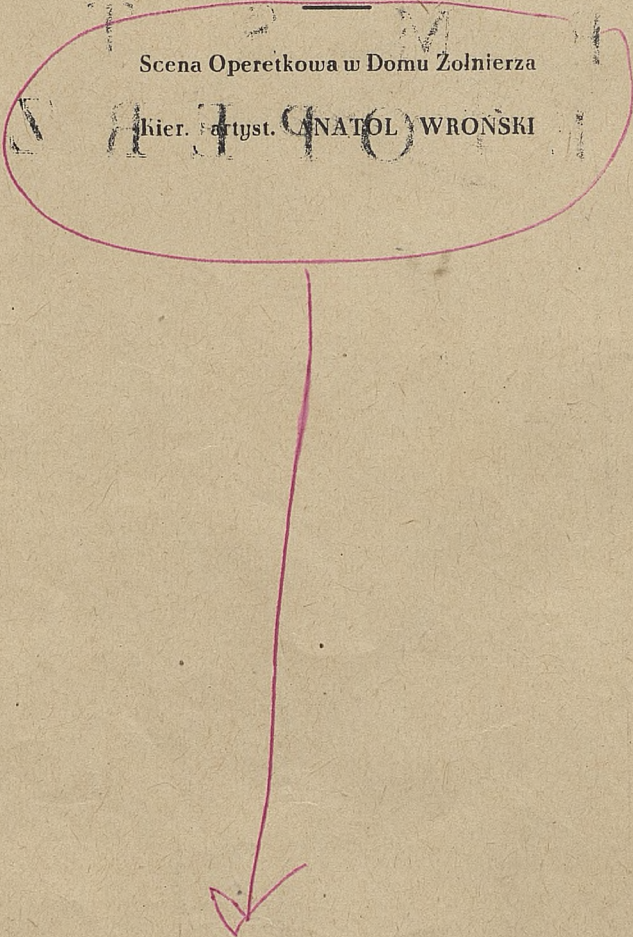
MIEJSKI TEATR MUZYCZNY

ÓPERA i OPERETKA
W KRAKOWIE

Dyrektor MIECZYŚLAW DROBNER

Scena Operetkowa w Domu Żołnierza

kier. artyst. NATOL WRONSKI

J A N S T R A U S S

Z E M S T A
N I E T O P E R Z A

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

JAN STRAUSS – TWÓRCA OPERETKI WIEDEŃSKIEJ

25 października 1825 roku w starej naddunajskiej stolicy Habsburgów, w roztańczonym Wiedniu, przyszedł na świat młody Jan Strauss. Cały Wiedeń żył wówczas pod urokiem walców jego Ojca, również Jana Straussa, które to walce święciły tryumfy w wykonaniu słynnej orkiestry Lannera, a potem także własnej kapeli Straussa w ogródku słynnego „Sperka”, gdzie zbierał się wieczorami cały wiedeński „beau monde”. Młodego Jana, w którego żyłach płynęła gorąca krew hiszpańska (matka jego Anna Streim, była podobno wnuczką hiszpańskiego granda) – ojciec pragnął widzieć na szczytach kariery urzędniczej. „Króla walca wiedeńskiego” (jak nazywano Jana-ojca) nie nęciła przyszłość syna jako grajka ogródkowego, nie wierzył on w talent młodego Jana, nie wierzył, aby któryś z jego pięciu synów mógł dorównać jemu, którego sukcesy i fortuna mogły nie jednemu przewrócić w głowie.

Jednak los chciał inaczej. Gdy Strauss-ojciec rozstał się ze swoją żoną, pozostawiając dzieci przy matce, nie już nie stało na przeszkodzie, by młody Jan mógł porzucić prozaiczne i nudne dla niego studia i zająć się tylko muzyką.

Swoje studia muzyczne młody Strauss rozpoczął u Józefa Drexlera, organisty Katedry św. Stefana w Wiedniu. Znakomity ten wykładowca, psycholog i muzyk potrafił znaleźć właściwą drogę dla talentu Jana. Rozwój młodego muzyka był tak imponujący, że po kilku latach studiów 18-letni chłopak uzyskał licencję kapelmistrza, a mając lat 19 ze zorganizowaną przez siebie kapelą odniósł już wielki sukces na publicznym koncercie w restauracji ogródkowej Dommayera w Hietzingu. Okazało się wówczas,

że Strauss-ojciec nie dorównał poziomem intelektualnym swemu synowi: wszelkimi sposobami starał się utrudnić mu karierę muzyczną, od organizowania bojkotu jego kapeli przez właścicieli ogródków do intryg włączenie. W odpowiedzi na tę akcję młody Jan zaczął propagować ze swoją kapelą właśnie walce ojca. Tym krokiem i wysokim poziomem wykonania, młody Jan zyskał sobie z miejsca sympatię całego Wiednia jak i publiczności za granicami kraju.

Z dnia na dzień zwiększały się jego sukcesy: kulminacyjnym punktem jego kariery wiedeńskiej było powierzenie mu kierownictwa dworskiej orkiestry tanecznej. Jan umiał robić karierę. Liczne swoje kompozycje poświęcał cesarzowi i różnym wysoko postawionym damom dworu. Wszędzie był miłe widziany, a jego liczne walce i inne utwory zaważowały całą Europę. Ale na tym nie zatrzymał się niezmordowany Jan. Płomień jego talentu i gorąca krew hiszpańska pchały go do dalszych zwycięstw, do poszukiwań nowych dróg ujścia jego twórczości.

W tym czasie święcili swoje tryumfy w dziedzinie operetki Offenbach w Paryżu i Suppé w Wiedniu, satyry muzyczne zawarte w operetkach Offenbacha podbiły nie tylko Paryż, ale przedostały się również do Wiednia. Jan Strauss obejrzawszy na scenie „Piękną Helenę” Offenbacha, a potem „Piękną Galatę” Suppého – był zachwycony nowym gatunkiem twórczości teatralnej.

W 1862 r. po otrzymaniu tytułu kapelmistrza dworu Habsburgów (który to tytuł stał się jakby akoronowaniem jego kariery wiedeńskiej), postanowił i Strauss spróbować swoich sił na polu twórczości scenicznej. Chciał stworzyć typ dzieła muzycznego, przez który przewijałby się rytm jego walca i styl lekkości mozartowskiej muzyki, pełnej wdzięku i uroku. W dużej mierze natchnęła go do tej twórczości jego żona, o 10 lat starsza od niego Henrietta Chalupetzky, występująca w „Theater an der Wien” pod nazwiskiem Jetty Trettz. Nie młoda już, ale jeszcze piękna pani Henrietta była poprzednio przyjaciółką barona Maurycyego Todesco, bankiera wiedeńskiego. Talent, wytworność i temperament młodego Straussa oczarowały ją. Na przyjęciach w salonach nowobogackiego barona-milionera, królowała piękna Henrietta i królował ze swoimi walcami czarujący Jan. Przyjaźń, która zawiązała się pomiędzy nimi przerodziła się w miłość,

POSTACIE PROLOGU

Kucharka: Krystyna Truszkowska – Barbara Jaskólska
Bona: Halina Kosecka – Barbara Jaskólska
Garderobiana: Teresa Dzięglówna – Barbara Jaskólska
Listonosz: Marian Pasławski
Latarnik: Józef Gaczol
Pikolak: Halina Żelwietrówna
Ogrodnik: Stanisław Dobranowski
Kataryniarz: Henryk Szarek

BALET

~~Rewia~~ ~~variété~~ w akcie II-gim

NR I-szy „NIETOPERZ”
pantomima – muzyka A. Klucznika

fun di serv.
Osoby: Eisenstein – motylek – Włodzimierz Waruszyński – Józef Kiclian Falke –
nietoperz – Henryk Urbanczyk – Józef Kiclian
Nietoperze: Adela Filówna – Joanna Puter, – Maria Gidlewska – Jacek Heczko –
Włodzimierz Waruszyński
Przechodnie: D. Czaplińska, I. Kruczkowska, H. Kosecka, H. Żelwietrówna. St. Do-
branowski, H. Piotrowicz.

NR II-gi „~~CZARDASZ~~” *„Fehérjé Wespisole”*
parafraza wg J. Straussa, oprac. A. Klucznik

Osoby:

Dziewczyna: J. Puterówna – M. Bachorz
Chłopak: J. Parużnik – W. Waruszyński
Przyjaciółki: T. Dzięglówna, M. Gidlewska, M. Bachorz, K. Truszkowska, A. Kiwior-
ska, D. Cholewa, T. Zinkowska, K. Ungeheuer

NR III-ci „~~KARUZELA~~” *„Klecha z Pustkimi”*
muz. A. Klucznika

Osoby:

Margot! – diva ~~te~~ kabaretowa – Zofia Weissówna
Amanci: St. Dobranowski i H. Piotrowicz

NR IV-ty „~~ANDALUZIANA~~” *„Corniche”*
muz. A. Klucznika

Carmancita: Izabella Owocówna – Teresa Dzięglówna
Torero: Roman Kerson – Józef Parużnik
Hiszpanki: M. Krzesińska – K. Ungeheuer – H. Kosecka – T. Zinkowska
Pikadorzy: H. Żelwietr, D. Czaplińska, Z. Radwan, D. Cholewa, K. Truszkowska,
K. Żuczenia

Inspektor baletu – ZDZISŁAWA RADWAN

Uwaga: Jeśli inaczej nie zaznaczono – obsadę stanowią artyści, wymienieni na pierw-
szym miejscu.

ZEMSTA NIETOPERZA

(streszczenie)

PROLOG.

Rzecz dzieje się w uzdrowisku koło Wiednia około roku 1900.

Przed domem bankiera Gabriela Eisensteina służba tańczy walczyka, najmodniejszy w owych czasach taniec.

Zjawia się listonosz i przynosi list dla pokojówki Adeli od jej siostry Idy, tancerki w wiedeńskiej operze. Adela jest zaproszona na bal do księcia Gígi, – musi się tylko przebrać w suknię swej pani i znaleźć jakiś wykręt, aby zwolnić się na noc.

AKT I

Piękna Rozalinda, żona Eisensteina, oczekuje powrotu męża z sądu. Nagle za oknem słyszy śpiew: to głos jej byłego narzeczonego, Alfreda. Alfred odwiedza ją i prosi o spotkanie wieczorem, gdyż wie, że mąż Rozalindy został skazany na 5 dni aresztu i właśnie dzisiaj wieczorem rozpoczyna odsiadywanie kary.

Gabriel Eisenstein wraca do domu z rozprawy sądowej ze swym adwokatem, drem Blindem. Okazuje się, że za obrazę sędziego podwyższono mu wymiar kary do ośmiu dni aresztu. Jest wściekły na Blindę i wyrzuca go za drzwi, za to, że ten nie umiał przeprowadzić obrony. Dopiero wizyta przyjaciela, dra Falke, poprawia mu humor. Falke zaprasza go na bal do księcia Gígi. Przyjaciele przy tej okazji wspominają maskaradę, na której dr Falke przebrany był za Nietoperza. Wspominają też powrót ranny z tego balu: Eisenstein zostawił Falkego w tym przebraniu na środku Prateru i dr Falke musiał piechotą wracać przez całe miasto do domu, a za nim biegł roześmiany tłum.

Eisenstein ma skrupuły, gdyż musi wieczorem stawić się w więzieniu, inaczej będzie sprowadzony siłą. Falke tłumaczy mu jednak, że do więzienia zgłosi się rano, a noc może spędzić na wspaniałym balu. Odbędzie się to w tajemnicy przed żoną, która będzie pewna, że mąż odsiaduje karę. Eisenstein zgadza się i w doskonałym humorze, w stroju wieczorowym, udaje się do „aresztu”.

Rozalinda po czułym pożegnaniu z mężem, oczekuje wizyty Alfreda i – aby zostać z nim sam na sam – zwalnia swą pokojówkę Adelę, która ma rzekomo pielęgnować chorą ciotkę, a w rzeczywistości udaje się na bal do księcia Gigi.

Rozalinda i Alfred są sami w domu. Ich rendez-vous przerywa wejście dyrektora więzienia Franka: przyszedł on aresztować Eisensteina. Alfred, aby nie skompromitować Rozalindy, gra rolę pana domu i zostaje odprowadzony do więzienia jako... Eisenstein.

AKT II

Bal u księcia Gigi. Wśród wielu gości są i nasi znajomi – dr Falke, dr Blind, Adela (występująca jako początkująca aktorka Olga) i jej siostra Ida; jest i Eisenstein – jako markiz Farosti z Argentyny – i dyrektor więzienia Frank, także jako Argentyńczyk. Jest również Rozalinda w masce, jako tajemnicza węgierska księżna – i pją bowiem zaprosił dr Falke.

Rozalinda poznaje swą pokojówkę Adelę, z którą flirtuje jej mąż. Jednak Eisenstein, po wejściu „węgierskiej księżnej”, oczarowany jej wspaniałym wyglądem, asystuje wyłącznie Rozalindzie, nie wiedząc naturalnie, że pod maską ukrywa się jego żona. Rozalindzie udaje się przy tym zabrać Eisensteinowi jego zegarek, jedną z atrakcji wieczoru jest pantomima „Nie-topercz” w której właśnie ośmieszony dr Falke posłużył za temat do rewii.

Wszyscy goście bawią się doskonale, lecz dwie osoby muszą bal opuścić – to Eisenstein i dyrektor więzienia Frank.

AKT III.

Ranek w więzieniu, w którym jest tylko jeden dozorca, stale pijany Frosz i tylko dwóch więźniów: domniemany Eisenstein, czyli Alfred oraz jakiś szuler karciany.

Przychodzi dyrektor więzienia Frank, prosto z balu, również w różowym humorze. Frosz składa raport o stanie więźniów i zawiadamia, że szulera wyrzucił za karę z więzienia, gdyż ten oszukiwał „władzę więzienną” w grze w karty.

W tym momencie nadchodzą Adela i Ida, którym Frank na balu zdradził swoje incognito i obiecał Adeli protekcję w wielkim świecie. Adela marzy o karierze artystycznej i popisuje się przed Frankiem swymi talentami. Meldunek Frosza o pojawieniu się nowego gościa przerywa tę uroczystą zabawę. Dozorca musi ukryć obie piękne dziewczyny i zamyka je... w celi.

Dozorca więzienny wprowadza Gabriela Eisensteina. Obydwaj panowie bardzo się dziwią, że tak niedawno w innych rolach spotkali się na balu. Ich zdziwienie rośnie, gdy Eisenstein podaje swoje nazwisko, bo przecież w więzieniu od wczoraj siedzi już jeden Eisenstein.

Gdy dyrektor Frank na chwilę wychodzi, zostawiając samego Eisensteina, pojawia się adwokat Blind i obaj postanawiają, że Eisenstein przebierze się za aplikanta i razem przesłuchają Alfreda. Nadchodzi również Rożalinda. Dozorca więzienny Frosz wprowadza Alfreda – rozpoczyna się przesłuchanie. Alfred tłumaczy się, że to tylko głód sprowadził go do domu Eisensteina i został omyłkowo aresztowany. Eisenstein nie wierzy, podejrzewa Rożalinę o zdradę i w uniesieniu ujawnia kim jest. Rożalinda przypomina mężowi bal u księcia Gigi i Eisenstein po własnym zegarku poznaje w niej „węgierską księżnę”.

Nadchodzą goście z balu u księcia Gigi i są świadkami tej sceny. Wszystko wyjaśnia się – to dr Falke zaaranżował tę całą instrygę, aby zemścić się na Eisensteinie za ośmieszenie go jako „Nietoperza”. A więc to tylko „Zemsta Nietoperza” – tym razem wygrał dr Falke.

Nieporozumienie zostaje zażegnane, wszyscy są weseli, rozbawieni i szczęśliwi i żegnają się pięśnią na cześć Jana Straussa.

D. K.

ZESPÓŁ CHÓRU

Adamik Barbara Choma Maria Dąbrowska Ewa Kaczorowska Florentyna Polińska Stefania Dobrzańska Krystyna Hamerlak Zofia Kwiatkowska Alicja Łysakowska Elżbieta Osadca Helena	Działyński Jerzy Hamaluk Bolesław Hejke Józef Hejke Józef Pietraszek Jerzy Zyla Stanisław Chojnacki Tadeusz Gaczol Mieczysław Łukasiewicz Henryk Makochon Stanisław
--	---

Inspektor chóru – OSADCA HELENA

ZESPÓŁ ORKIESTRY

I SKRZYPCE

Małecki Mieczysław
 Koncertmistrz
 Skrobacki Leszek
 Mularczyk Stanisław
 Stasica Jan
 Rypiński Stanisław
 Piławski Stanisław
 Lipka Tadeusz

II SKRZYPCE

Skocz Władysław
 Górski Andrzej
 Solarczyk Stefan
 Załęski Adam

ALTÓWKI

Mieczkowska Krystyna
 Ogiński Eugeniusz
 Satora Mieczysław

WIOLONCZELE

Kucharski Tadeusz
 Koncertmistrz
 Komorowski Andrzej
 Gorecka Stefania

KONTRABASY

Batko Kazimierz
 Hojnik Eugeniusz
 Jachimowicz Ryszard

FLETY

Karbowski Tadeusz
 Węgrzyn Stanisław

OBOJE

Oracz Tadeusz
 Korczyński Kazimierz

KLARNETY

Chohol Jan
 Wyczyński Ignacy

FAGOTY

Puchalski Antoni
 Thiel Henryk

WALTORNIE

Grzechowski Jan
 Polak Edmund
 Łysakowski Władysław

TRĄBKI

Wodecki Józef
 Krzywoń Adam

PUZONY

Maskymowicz Włodzimierz
 Barinow Jan
 Przybylski Jan

PERKUSJA

Rzepianka Anna
 Peller Ryszard

Inspektor orkiestry – MAKSYMOWICZ WŁODZIMIERZ

KIEROWNIK TECHNICZNY

Józef Ballada

BRYGADIER SCENY

Piotr Kurpan

~~ŚWIATŁO~~
Karol Winkler

KOSTIUMY

Spółdzielnia Pracy „Sport” oraz f-ma K. Guzik

KIEROWNIK MALARNI

Bolesław Wagner

PERUKI

Mieczysław Stepiński

FRYZURY

M. Jarema, Cz. Gwizdała, M. Krosta

*Makijaż twarzy
Włodzisław Dmowski - Salsoshe*

Zam. nr 527 z 9. IX. 1959 r. — Nakład 2.000 egz. — C-1 (3862)

Drukarnia Wydawnicza w Krakowie, ul. Zwierzyniecka 2

Cena zł 3.—